

Gregor Strniša

ŽABE

ali Prilika o ubogem in bogatem Lazarju

Gregor Strniša

ŽABE

ali Prilika o ubogem in bogatem Lazarju

Režija in scenografija **Jaka Ivanc**
Dramaturgija **Jera Ivanc, Marinka Poštrak**
Kostumografija **Maja Ljubotina**
Glasba **Davor Herceg**
Lektura **Arko**
Maska **Matej Pajntar**

IGRAJO

Točaj **Peter Musevski**
Lazar in Lazarus **Rok Vihar**
Babica in Evica **Vesna Pernarčič-Žunić**

Premiera 28. oktobra 2006

Predstava traja 1 uro in 20 minut brez odmora.

Inspicent in rekviziter **Ciril Roblek** Šepetalka **Ajda Vanessa Simonic**
Osvetljevalec **Drago Cerkovnik** Tonski mojster **Bojan Hudernik**
Frizer in masker **Matej Pajntar** Garderoberka **Bojana Fornazarič**
Odrski tehniki **Janez Plevnik, Simon Markelj, Robert Rajgelj**

»Ko je z mečem Mihael
zamahnil in me je razklal
na dvoje, je nastal pekel.«

Točaj, *Žabe*

Gregor Strniša se je rodil 18. novembra 1930 v Ljubljani kot četrti in edini preživeli otrok zakoncev Luize Ane Paloutz, sodne uradnice, in Gustava Strniše, uslužbenca na sodišču, časnikarja pri Jutru, igralca v Ljubljani in Mariboru, predvsem pa pesnika in pisatelja za mladino. Mladi Gregor se je v ustvarjanju že zgodaj pridružil očetu; pri enajstih letih je začel kot dijak 1. razreda klasične gimnazije objavljati pesmi v mladinski reviji *Naš rod*, jih do trinajstega objavil že sedem in do petnajstega poleg dveh svojih pesmi ilustriral tudi tri očetove zbirke proze (*Riba Feronika*, *Slike*, *Pravljice*, založba Sidro). In komaj devetnajst let mu je bilo, ko se je zaradi obiska bratranca, ki je bil takoj po vojni pobegnili v Avstrijo, skupaj z mamo in očetom znašel v priporu. Obtožen je bil izdaje strogo varovanih državnih skrivnosti tujcem in obsojen na dve leti odvzema prostosti, popolno zaplembo premoženja in izgubo državljskih pravic za eno leto. Najprej je bil zaprt v prisilni delavnici (zdaj zapor na Povšetovi) in tam po dveh

mesecih poskusil narediti samomor – z britvijo si je prerezal žile. S Povšetove se je selil po raznih ljubljanskih zaporih in na koncu pristal v taborišču Inlauf v Kočevski Reki ter tam delal v kamnolomu. Po dobrem letu in pol je bil (predčasno in pogojno) izpuščen in na zdravniškem pregledu oproščen služenja vojaščine kot stalno nesposoben zaradi okvare desne roke že od rojstva in deloma zaradi slabega vida. Po maturi se je enaindvajsetletni Strniša vpisal na Filozofsko fakulteto (A – angleščina, B – nemščina) ter ob študiju obiskoval še predavanja iz akadologije (osnove sumerskega in asirsko-babilonskega jezika) na Pravni fakulteti in predavanja iz hebrejščine na Teološki fakulteti. V času študija je sodeloval pri ustanavljanju Revije 57, začel (spet) objavljati pesmi, napisal slušno igro *Mavrična krila* in prevajal (*Medved Pu, Gilgameš*, pesmi iz stare egiptovske poezije ...). Leta 1959 je izšla njegova prva pesniška zbirka *Mozaiki*, leta 1961 pa je diplomiral in za diplomsko delo *The Anglo-Saxon epic Daniel* prejel študentsko Prešernovo nagrado. Istega leta je postal član Društva slovenskih pisateljev, vendar je v drugi polovici 60. let izstopil iz njega. Vse do smrti se je posvečal pisanju in niti dneva ni preživel v službi. Bil je izjemno plodovit avtor ter v slovenskem prostoru popolnoma samonikla dramska in pesniška osebnost. Poleg poezije – izdal je dvanajst samostojnih pesniških zbirk – je pisal tudi dramatiko (*Samorog*, 1967; *Žabe*, 1969; *Ljudožerci*, 1972; *Driada*, 1976), radijske igre, kratke zgodbe, eseje in književnost za otroke, preživljal pa se je predvsem s pisanjem besedil za popevke (*Zemlja pleše, Orion, Prinesi mi rože, Mala terasa, Čez veliko let ...*). Za svoje delo je prejel več nagrad: leta 1964 nagrado Prešernovega sklada za pesniško zbirko *Odisej*, leta 1968 prvo nagrado za dramsko besedilo *Samorog* na Sterijinem pozorju v Novem Sadu, a je nagrado zavrnil, leta 1970 je bila predstava

Žabe (rež. M. Korun) nagrajena na Festivalu malih odrov v Sarajevu, leta 1971 pa je dobil Strniša za *Žabe* nagrado mesta Ljubljane. Leta 1974 je prejel za pesniško zbirko *Oko Župančičevo* nagrado, „za zaokrožen pesniški opus“ leta 1986 Prešernovo nagrado in posmrtno leta 1987 nagrado kristal Vilenice. Umrli je 23. januarja 1987 v ljubljanskem kliničnem centru, potem ko mu je pod vplivom alkohola zaradi delirične oslabelosti in telesne izčrpanosti odpovedalo srce.

V moji prejšnji igri je moralo zgodbe povedala Evica v verzih: Kdor je ves od tega sveta, s tistim se rad Hudič igra. Nisem bil presenečen, ko nekateri namišljeni tolmači tiste moje moralitete te preproste prilike niso dojeli, čeprav bi jo prav gotovo razumel vsak brihten kmet. Prav rad pa verjamem, da ljudska pamet obeh verzov ni vseč tistim našim lastnikom majhnih novih stanovanj in majhnih avtov, ki bi vsak od njih lastno mater prodal za par dinarjev, da bi si zanje kupil še eno vrečo cementa za zidavo letoviške hišice.

G. S., 1972 (v Predgovoru k *Ljudožercem*)

Dramsko besedilo *Žabe ali Prilika o ubogem in bogatem Lazarju* je bilo na slovenskih odrih uprizorjeno že večkrat, nazadnje pred trinajstimi leti v režiji D. Zlatarja Freya (Koreodrama Ljubljana), pet let pred tem v režiji B. Hieng (SNG Drama Ljubljana), leta 1980 v režiji S. Verča (AGRFT) in leta 1970 v režiji M. Koruna (Mala Drama). Krstno uprizoritev so doživele *Žabe* leta 1969 na Mestnem odru Koper v režiji M. Marina, a je bila predstava zaradi razhajanja z avtorjem, ki je pri uprizoritvi sodeloval kot umetniški svetovalec, dramaturg in lektor, po prvi ponovitvi umaknjena s

sporeda. Strniša je bil, kot potrjujejo tudi zapleti okoli uprizoritev *Ljudožercev* v režiji M. Koruna leta 1977 (MGL) in posledično, že po avtorjevi smrti, leta 1987 (PDG Nova Gorica), pač zahteven in čustven gledalec svojih dram, ki je uprizoritev, če se mu je zdelo, tudi prepovedal. Gledališki ustvarjalci, predvsem režiserji, se kdaj pošalijo, češ da imajo najraje mrtve avtorje; prepričani so namreč, da je avtor svoje delo opravil, ko je v besedilo vstavil še zadnje ločilo. Avtorje pa sme kljub temu skrbeti, sploh ob krstni uprizoritvi, ali bo uprizoritev zadovoljivo predstavila njihovo delo ali pa ga bo maličila, kot je bil za koprsko uprizoritev *Žab* prepričan Strniša. Dramska besedila so namreč, z redkimi izjemami t. i. „bralnih dram“, že od nekdanj namenjena prvotno gledanju (gledališče – gr. théâtre ← theáō-mai – 'gledam'), in ne branju. Skrb in reakcije, upravičene ali ne, so razumljive tudi zaradi avtorjeve čustvene navezanosti na dramsko besedilo; že Platon je v *Simpoziju* pisal o umetniškem delu kot o duhovnem in zato nesmrtnem otroku umetnika. Odraščanje pa je že od nekdanj boleče, tako za starše kakor za otroke. Tudi zato se je Strniša verjetno večkrat počutil podobno kot Točaj; ko je oder zamahnil s svojim mečem, je nastal pekel.

Leta 1984 je v pismu F. Piberniku napisal: „Zdaj bo namreč že ravno sedem let, kar dramatike več ne pišem niti ne hodim v gledališče, in to samo zaradi razmer in odnosov do slovenskega pisatelja – dramatika, kakor v tem času in v tej družbi vladajo v slovenskih gledališčih.“ (V *Razmerja v sodobni slovenski dramatiki*, 1992) Razmere se kaj dosti niso spremenile, le avtorji so v svojih reakcijah manj radikalni. Strniša v rokopisu zasnovane drame z naslovom *Jama, igra o ženski zvestobi*, iz katere je še leta 1974 uvrstil nekaj verzov v pesniško zbirko *Severnica*, ni dokončal nikoli. Rokopisno gradivo je, razočaran nad gledališčem, uničil.

V nasprotju s tistim znanim sodobnim mislecem [Sartre] sem torej prepričan, da je bistvo pred bitjo in da je ravno naše svobodno odločanje najmočnejši dokaz za obstoj nadnaravnega sveta, ki ga ta mislec zanika: naše zavestno svobodno ravnanje ni moglo kar nastati iz tegale otipljivega sveta, sredi sklenjene vzročne verige fizikalnih in biotehničnih zakonov, ampak je našo svobodo lahko spočela in nam jo podarila nadnaravna moč, ki ravno po njej tudi zmeraj posega v ta svet. Če pa ne bi ne imel svobodne volje, bi bil človek zares, čeprav neskončno zapleten, vendar samo po naravnih zakonih že vnaprej usmerjen, določen, končen in omejen stroj: humanoidni robot.

G. S., 1972 (v Predgovoru k *Ljudožercem*)

Tokratna uprizoritev **Žab** se v času nastajanja tega zapisa še rojeva. „Kakšen bo konec, ne ve nihče,“ se strinjamo s Točajem. „Mesto zraste, mesto pade, / prst ostane, in kar pride / iz prsti: venci rož – in žabe.“ *Žabe* bodo vedno rinile na površje, ne glede na to, kako (ne)pomembne so njihove uprizoritve. Več bo na tem svetu potrošnikov, bolj aktualne bodo. Če se le, bognedaj, enkrat ne zgodi, da bo želja po imeti nagrajena tudi v večnosti in bo metafizika popolnoma izginila s tega sveta.

Ja, Strniševe *Žabe* rasejo z rimami in asonancami iz večne prsti metafizike med „mokra cveteče rož'ce poezije“. Ker jih pojijo mitologija, religija in filozofija vzhoda in zahoda, je njihova simbolika razsežna in ob napačni interpretaciji tudi vsebinsko zavajajoča, saj omogoča konotacije, ki jim ni videti konca.

Strniša je imenoval svojo dramo moraliteta in jo podnaslovil

Prilika o ubogem in bogatem Lazarju – s tem je poudaril njeno navezavo na srednjeveške dramske zvrsti. Kratki zunanji obseg (okrog 1500 verzov), moraličnost, povezana s humorjem, in tridelna členitev vsebine (nedolžnost, padec, rešitev oz. vrnitev v nedolžno stanje) povezujejo *Žabe* z moraliteto, biblična tematika (priliki o bogatinu in ubogem Lazarju, Lk 16, 19–31, ter o Lazarjevem vstajenju, Jn 11) pa z misterijem. A v *Žabah* ne gre za prevzemanje, ampak za predelovanje. V srednjeveških moralitetah pride do rešitve oz. vrnitve v nedolžno stanje s pokoro, ta pa je pogojena s hkratnim obstojem pozitivne in negativne metafizike. A v svetu, ki ga prikazujejo *Žabe*, Boga ni. Zato pokora ni možna in funkcijo pozitivne metafizike prevzame Hudič, s tem da vrne skušanega v prvotno stanje. V priliki o Lazarjevem vstajenju obudi Lazarja Kristus, v *Žabah* Hudič. V priliki o bogatinu in ubogem Lazarju konča ubogi, revni Lazar v nebesih in bogatin v peklju, pri Strniši pa se (združena v enem telesu) v peklju znajdeta oba. Dualizem je v *Žabah* izrazito prisoten; vsak lik je podvojen s svojim nasprotjem in med vsemi nasprotji prihaja do dialektičnega prehajanja. Lazar/Lazarus sta le dve plati ene in iste osebe, ki pa je, gledano širše, spet le fizični protipol metafizičnega para Hudič/Evica. Svojih metafizičnih izkušenj se spominjata le kot hudih sanj; revni poštar Lazar sanja, da je bogat, bogatin Lazarus van Guldenmeer pa sanja, da je revež. Kaj so sanje in kaj resnica, se na koncu sprašuje Lazar. Namesto odgovora se spomnimo na taoističnega misleca Čuang Ceja, ki je sanjal, da je metulj, ko pa se je prebudil iz sanj, ni vedel, ali je metulj, ki sanja, da je Čuang Ce, ali je Čuang Ce, ki je sanjal, da je metulj.

Torej smo mi samo prisposoba za celoviti svet absolutnega, nadnaravnega sveta, ki je prvotnejši, pomembnejši in resničnejši od naravnega, vsaj kot nam ga varljivo prikazujejo naši čuti in razlaga naš razum.

G. S., 1973 (v Svetu in kozmosu)

Lazar in Lazarus – „s topim mečem uma med nogami“ – sta podvržena fizičnemu, materialnemu svetu in v tem še korak niže od najbolj razvpitega podpisnika pogodbe s hudičem, dr. Fausta, ki si ni želel samo imeti, ampak predvsem vedeti; sta torej podoba Slehernika, ki „je ves od tega sveta“. In „s takim se rad hudič igra“. A Hudičeva igra ni tako preprosta. Pravi, da hoče pomagati, njegova („boljša“) polovica Evica pa mu očita telečjo pamet, ker še zdaj verjame v človeka. V svetu Strniševih *Žab* stvari so in niso, zato niti Hudičev rojstni dan najbrž ne sovпада zgolj po naključju s Kristusovim vstajenjem. Ali kot pravi Zlodej v Cankarjevem *Pohujšanju*: „Nebesa pekèl, pekèl nebesa – razvoj pleše v kolobarju; in komaj se zlodej zave, je že svetnik; in komaj se svetnik pokriža, plane v greh.“

Za lazarčka, človeka, ki je ves od tega sveta, ni odrešitve, ravno tako je ni za Hudiča in Evico. Preobrazba lazarčkov, ki odstira novo podobo, v svojem bistvu ostaja, tako kot pri žabi, simbolu vstajenja in hkrati ponavljanja, vedno enaka. Lazarčki pa se vsi plazijo po široki cesti, čeprav morda iščejo ozko pot. Za take upanja ni. A Hudič upanja in vere še ni izgubil. Samo enkrat mora lazarček menjati tudi bistvo, ne le podobo, pa bo upanje tudi za Hudiča in njegovo polovico. Skušanje lazarčkov je zato igra, s katero si nesrečni polovici pestrita večnost, hkrati pa je zaradi nemožnosti njune ponovne združitve tudi brezupen poskus bega pred večnostjo v smrt. A Hudič, Adam in Eva so bili iz raja izgnani za večno.

Ustvarjalnih dilem nimam. Imam pa, ker živim kot svobodni pisatelj brez nepoetične sinekure, zmeraj večje materialne dileme čisto osnovne eksistencialne narave, kar mi zmeraj bolj otežkoča zbranost, potrebno za vsako ustvarjalno delo; v tem smislu – ampak edino v tem smislu – imam torej tudi ustvarjalne dileme.

G. S., 1986 (v Naših razgledih)

Za konec pa še ena zgodba o polovicah, ki jo v Platonovem *Simpoziju* pripoveduje Aristofan: Nekoč so imeli ljudje dva obraza, štiri roke, štiri noge in dve spolovili. Moški so imeli moški spolovili, ženske ženski, hermafroditi ali dvospolniki pa eno moško in eno žensko. Bili so močnega telesa in odločnega srca, a so sčasoma postali predrzni. Hoteli so napasti bogove, Zevs pa jih je kaznoval tako, da je vsakega prerezal na pol. Vse od takrat blodimo ljudje po svetu v vroči želji, da bi našli svojo polovico in se z njo spet združili v eno.

Jera Ivanc

Gregor Strniša

ŽIVA ZVEZDA

*Zvezda me vsrkava vase,
pa ne vem, katera zvezda.
Strašno je, kadar te vzame
in do dna izpije zvezda.*

*Léžem, ležim ko pripeta:
takrat tista zvezda vstaja.
Vstanem, stojim kot ukleta:
tista zvezda takrat zahaja.*

*Vso noč slišim stolpno uro,
ves dan delam težka dela –
vsak večer in vsako jutro
pa me pije daljna zvezda.*

*Iz nedokončane drame
Jama, igra o ženski zvestobi*

DVOGLAVI JAN

Dvoglavi Jan, kakor ga imenuje Gregor Strniša v *Žabah*, ali Mercurius duplex obrača k svetu zdaj svoj drugi obraz – obraz Hudiča. In kakorkoli, naj zveni še tako neverjetno, ugotavlja Jung v svojem delu *Človek in njegovi simboli* – določa tudi Hudiča v njegovem bistvu dvojnost: „V pozitivnem smislu se pojavlja kot Lucifer – dobesedno: nosilec luči.“ Hudič/Točaj razkrije Lazarju njegovo resnico: tudi človek je kot odblesk Boga ali Hudiča determiniran z dualizmom, z nepomirljivima poloma nezdružljivega. V *Žabah* Strniša jasno pove, „da je mogoče misliti svet le v obliki razcepa“*.

Mit o samorogu govori pravzaprav o prevari ljubezni – o njeni naravnosti v izdajo. Izdaja samoroga/boga je hkrati tudi izdaja ljubezni. Zato vse od uboja samoroga vlada ljubezni zakon večne nezdružljivosti. Narcisistično bistvo ljubezni – postati Eno (s svojim Bogom) – se izkaže za neuresničljivo in pogubno. Je zgolj želja postati sam Bog ali žrtev tega Boga. Tudi Strnišev Bog a priori ni Eno. Napon nasprotnosti v človeku je le zrcalna slika božjega. Toda težnja postati Eno je tudi temeljna alkimistična tendenca, hermafroditski Merkur pa simbol večne želje po združitvi dveh nezdružljivih polovic, katere skrajna oblika je incestno razmerje med bratom in sestro. Na tem izhodišču pa se začenjajo tudi *Žabe*, neizpodbitno nadaljevanje *Samoroga*. Evokacija „Merkurjevega simptoma“ postane v *Žabah* več kot očitna: *EVICA*: (steg-

Laže gre kamela
skozi šivankino uho,
kakor bogataš pride
v božje kraljestvo.

(Mr 10, 25)

ne roki proti njemu). *Moja nesrečna polovica.* / TOČAJ: (jo prime za roke). *Moja nesrečna polovica.* / [...] / EVICA: *Nikdar več ne bova eno,* / TOČAJ: *kot sva bila, preden je / zamahnil z mečem Mihael.*

„Je Eros težnja k Enemu?“ se sprašuje Lacan v svojem delu *Še* in podobno vprašanje si zastavlja tudi Strniša v *Žabah*. *Žabe* so edini dramski tekst, v katerem Strniša neposredno postavi v ospredje problem ljubezni in spregovori o nemogoči želji „postati Eno“: EVICA: *Vse dni bova vsak dan midva / legala in se družila,* / TOČAJ: *in se nikdar več združila,* / *dve nesrečni živi stvári,* / *v enega in srečnega,* / *ki nosi na obrazu luč.*

Lacan nadaljuje: „Ljubezen je nemočna, čeprav je vzajemna, ker ne ve, da je zgolj želja biti Eno, kar nas pripelje do nezmožnosti, da bi vzpostavili relacijo med njima. Relacijo med katerima njima? – med dvema spoloma.“ Toda pri Strniši je groza nemoči ljubezni določena prav z vedenjem želje „biti Eno“. Še huje: moški in ženska (Točaj in Evica) se zavedata, da sta nekoč bila Eno, a da jima je to za zmeraj odvzeto in onemogočeno, ni jima pa odvzeta želja biti Eno, ki določa njune nenehne poskuse postati znova Eno, zmeraj znova in znova. Obsodba je prav v vedenju in seveda v želji po vnovični združitvi, ki pa se zmeraj izkaže za jalo-vo dejanje. Relacija med spoloma se izkaže kot nemogoča. Njuno bistvo je namreč hermafroditsko, spol je le zunanji znak neke Enosti, ki je hkrati ženska in moška sestavina v obeh. Pri Strniši dobi odnos med moškim in žensko novo razsežnost. Če je pri Lacanu ženska „ne-vsa“, kar Lacan navsezadnje le izpelje iz spolnega razmerja, ki temelji na užitku Drugega, pa sta pri Strniši nepopolna – „ne-vsa“ – oba: moški (Točaj) in ženska (Evica), saj njun odnos ne temelji na „spolnem razmerju“. Njun odnos je odnos dveh padlih duš in zgodi se, da iz različnih izhodišč pride-ta oba, Lacan in Strniša, do podobne ugotovitve – edino ljubezen je lahko tista, ki zapolni odsotnost spolnega razmerja. Ljubezen,

Prizadevajte si, da
vstopite skozi ozka vrata,
kajti povem vam:
Veliko jih bo
želelo vstopiti,
pa ne bodo mogli.

(Lk 13, 24)

ki izklicuje svojo lastno negacijo v smrt zaradi nevdržnosti stanja „ne biti Eno“. Obsojen na večno življenje in ne biti Eno je neprimerno grozljivejše kot biti večno združen v smrti, to pa pomeni biti sposoben tudi ubijati, umoriti.

Usoda Evice in Točaja je prav v obsojenosti na večno življenje: *TOČAJ: Dve stvari, preveč nesrečni, / da bi še znali umreti, / EVICA: bova večno ločeni, / OBA: neskončno večnost večnosti.*

Prav zaradi vednosti o svoji hermafroditiski naravi, ki med njima samima obstaja kot večno neizpolnjena želja „biti Eno“ (ena Duša), si Hudič in njegova ženska polovica izmislita Igro. Spolno razmerje je mogoče le prek tretjega, je mogoče le v igri z Lazarjem. Šele v odnosu do tretjega, do nekoga, ki ga ne ljubi in nikakor ni ona sama, lahko Evica zaigra žensko in Točaj moškega. Kot dva različna spola lahko delujeta le v razmerju do nekoga, ki je zunaj, ki ju vidi ločeno kot moškega in žensko. Šele na tej točki se lahko razkrije tudi Lazarjeva zgodba. Toda Lazar je svoji tragični ambivalenci navkljub tako preprosto empiričen v želji po spremembi identitete iz reveža v bogatega Lazarusa, da izzveni tragikomično. Prav zaradi preprostega pogleda na svet, ki zaznava zgolj fiziko, ga Hudič – obremenjen z metafizično stisko – zmanipulira za svojo igro. Lazar je kot produkt neke sprofanirane družbe, ki zanika vsakršno epifanijo metafizike, tudi karikatura te družbe in njena žrtev. Če drži Lacanova postavka, da se zgolj v sanjah približamo pravi zbujenosti in se dotaknemo realnega, travmatične stvari kot vzroka želje, zbudimo pa se prav zato, da bi

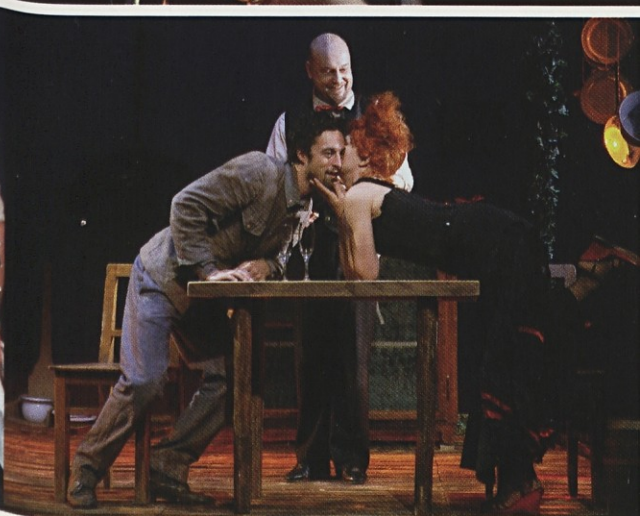
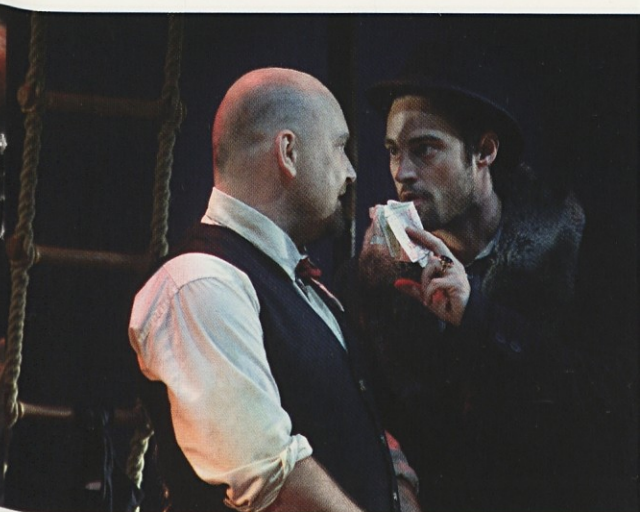
Rok Vihar in Vesna Pernarčič-Žunić

Rok Vihar in Vesna Pernarčič-Žunič *Pravni svetnik in vodilni deli*

Rok Vihar, Peter Musevski in Vesna Pernarčič-Žunič

Rok Vihar, Peter Musevski in Vesna Pernarčič-Žunič

Rok Vihar in Peter Musevski

Photo by Vihar in Peter Musevski

Vesna Pernarčič-Žunić in Rok Vihar

Vstopíte skozi ozka vrata,
kajti široka so vrata
in prostorna je pot,
ki vodi v pogubo,
in veliko jih je,
ki vstopajo po njej.

(Mt 7, 13)

naprej sanjali, da bi se izognili srečanju z realnim – se zgodi Lazarju prav to. Hudič (Točaj) mu omogoči, da sanja naprej, da se sooči z realnim znotraj svojih sanj. Toda tudi znotraj te nove realnosti Lazarja kot bogataša obstajajo spet povratne sanje o Lazarju revežu. In

ko se Lazar znova zbudi, se krog ponovi – spet sanja o svoji drugi polovici, spet si želi postati Lazarus. In to se ponovi trinajstkrat, in ponavljalo se bo v neskončnost, tako kot si bosta Hudič in njegova ločena ženska polovica neskončno neskončnost želela postati Eno. Zaprt krog, „opus circulare“, znan v alkimiji kot Ouroboros, kot podoba zmaja oz. kače, ki grize svoj lastni rep, se nikoli ne sklene. Želja sili zmeraj v polje druge realnosti, narava in čar želje sta v njeni latentni želji, da se ne uresniči. Čar želje in njena neusahljiva moč sta v njeni neudejanjenosti, v večnem hrepenenju, v prividu. Zato se tudi ljubezen dogodi Lazarju na isti ravni prividnosti. Ker ni obremenjen z vedenjem in težnjo po Enem, saj svoje druge polovice ne pozna, si jo izmisli, si jo umetno sproducira – privid dobi poteze Evice, ki postane tako utelešenje večno ženskega: *LAZAR: Zaljublil sem se v privid! / Imam rad tisto, ki je ni. / Ni je na svetu, ni je na nebu!*

Privid postane kot objekt želje obsesija, ki s samomorom ali umorom samo zamenja svoj predznak. Hudič pa prav na obeh Lazarjevih preobrazbah potrди obstoj metafizičnih kategorij Duše in Vesti, ki Lazarja določata in opredeljujeta predvsem na ravni nezavednega, saj mu ju je družba na ravni zavednega izbrisala iz zavesti. Obe kategoriji moralnega, ki ju je človek zavrgel z umorom

samoroga, ko je zatajil vest in zanikal dušo, se vračata k človeku po via negativi izkušnje pekla, v katerem je vsak človek svoj lastni pekel.

S preobrazbo Hudič opozori na neizogibno resnico o obstoju Duše. Sprememba Lazarjeve identitete je pogojena z izgubo prejšnje. S tem pa, ko Lazar zavrže svoj Jaz, izgubi spomin, izgubi svojo preteklost, izgubi svoj objekt želje – vse to pa je in prav to je za Strnišo Duša: *LAZAR: Ampak to ne bom več jaz! / TOČAJ: Rekel si, da duše ni. / To, za kar se zdaj bojiš, / to je, vidiš, to je duša!* Duša pa, obremenjena s težo greha in zaznamovana z zločinom, prestopi na drugo raven – postane oblika neizprosne Vesti: *TOČAJ: Rekel si, da ni vesti. / Ta, ki zdaj pred njo bežiš, / ta je, vidiš, to je vest /.*

Z umikom Boga iz sveta sta tudi Duša in Vest zapadli v polje moči pekla, s katerima Hudič manipulira s človekom, da bi se tako odrešil svojega večnega prekletstva, da bi vsaj kot privid izživel svoj moški in ženski pol. Toda ker obstaja zgolj kot privid, ga Lazar ne more odrešiti, saj njegova opozicija ni dovolj močna, ker ne izhaja iz območja sakralnega, ki bi nosilo v sebi moč za izničitvev zla. Tudi Lazar je zgolj privid, ki ga sanja Hudič.

Marinka Poštrak

Odlomek iz eseja *Misliti svet v obliki razcepa ali Vizija sveta Gregorja Strniše* (revija *Maska*, št. 8/9, 1987/88)

Kako ozka so vrata
in kako tesna je pot,
ki vodi v življenje,
in malo jih je, ki jo najdejo.

(Mt 7, 14)

Gregor Strniša

NOŽU

*Sladki nož, neskončno jeklo,
koliko krvi je steklo
pod tabo vsako davno noč,
ubijalsko noč, nekoč!*

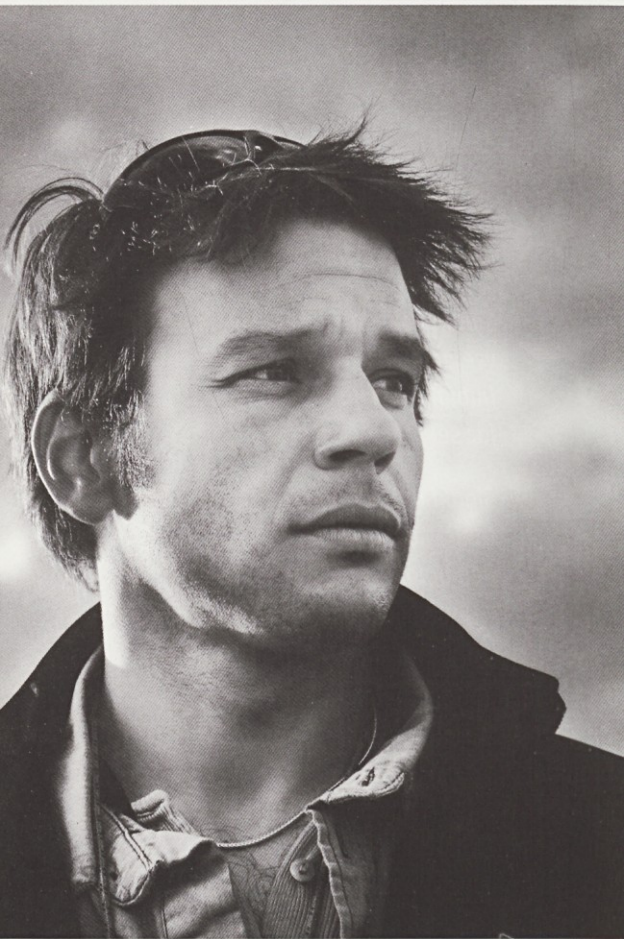
*Sladki nož, daljši od časa,
vse noči sem te čakala –
ljubi moj, divja čebela,
jaz sem to noč zacvetela!*

*Sladki nož, ki nimaš kraja,
tanjši kot jutranja sanja,
beli golob, zapoj zame
v temnem golobjaku rane!*

*Sladki nož, ki nimaš konca,
moje srčne roke roka,
sokol-lovec moje desne,
zlêti v moje prsi bele!*

*Šini med bela oblaka,
da bo zasijala zarja,
sladki nož, neskončna klina,
mlade rane bolečina!*

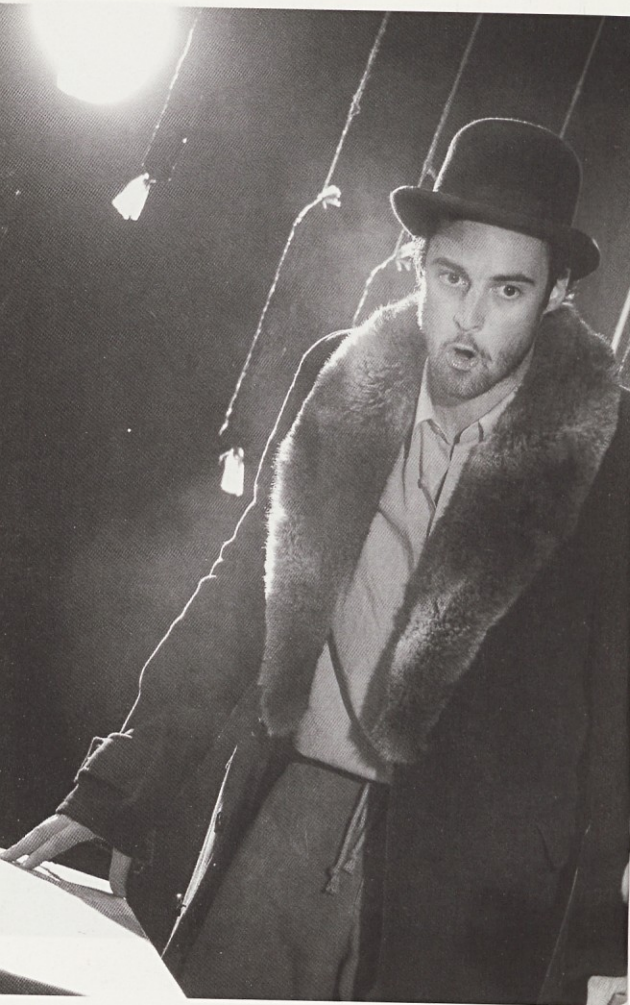
Iz drame *Žabe*

Jaka Ivanc

REŽISER SE PREDSTAVI

Rojen 4. 2. 1975 v Ljubljani. Maturiram na Gimnaziji Poljane, večerna šola. Eno leto obiskujem fakulteto za šport, na AGRFT sprejet leta 98 v letnik Dušana Jovanovića. Diplomsko predstavo postavimo v Mali Drami – Milena Marković: *Paviljoni* ali *Kam grem, od kod prihajam in kaj je za večerjo*. V isti sezoni debitiram v Mestnem gledališču Ljubljanskem na Mali sceni s predstavo *Hrošč* avtorja Mladena Popovića. Kasneje se spopadem v istem gledališču s *Svetniki* (Michael Hollinger), tokrat na velikem odru. V Lutkovnem gledališču Ljubljana režiram *Perzeja* in *Zakaj verjeti v zmaje*, avtorice Jere Ivanc (op. a.: moja sestra dvojčica). Na festivalu Skup 2005 prejmem nagrado za režijo predstave *Kaspar* Petra Handkeja v izvedbi SMG Ljubljana. V koprskem gledališču režiram *Katko in Bunkca* (Marijan Tomšič) in *Klementov padec* (Drago Jančar). Leta 2005 me vpišejo v razvid samozaposlenih v kulturi. V sezoni 2006/2007 se zaposlim v Gledališču Koper.

Rok Vihar in Peter Musevski

Vesna Pernarčić-Žunić

Vesna Pernarčić-Žunić, Peter Muscovici in Rok Vinar

Vesna Pernarčič-Žunić, Peter Musevski in Rok Vihar

Pregled sezone 2005/2006
Prešernovega gledališča Kranj

Upriizoritev	Doma	Na gostovanjih	V sezoni 2005/6	Skupaj predstav od premiere
B. Brecht: MALOMEŠČANSKA SVATBA	6	3	9	27
D. Muck: BLAZNO RESNO ZADETI	16	11	27	92
E. Flisar: NORA NORA	1	11	12	28
A. T. Linhart: ŽUPANOVA MICKA	9	-	9	164
M. Jones: KAMNI V ŽEPIH	12	17	29	29
E. Jelinek: DRAME PRINCES	10	3	13	13
J. Głowacki: ANTIGONA V NEW YORKU	-	1	1	43
M. Kurat: NEKAJ DRAGEGA IN POPOLNOMA NEUPORABNEGA	6	9	15	70
H. C. Andersen, Š. Stres: PASTIRICA IN DIMNIKAR	15	16	31	31
J. Kosinski: GOSPOD CHANCE	12	1	13	13
F. Schiller: SPLETKARSTVO IN LJUBEZEN	10	2	12	12
Sofokles: KRALJ OJDIPUS	10	24	34	43
G. Strniša: ŽABE	1	-	1	1
Skupaj	108	98	206	

V organizaciji Prešernovega gledališča je bilo
v sezoni 2005/2006 odigranih:

- 206 predstav Prešernovega gledališča,
- 92 predstav 71 gostujočih uprizoritev,
- 74 drugih prireditev.

Vseh predstav in prireditev je bilo 372,
ogledalo si jih je 68.831 obiskovalcev.

Igralski nastopi v sezoni 2005/2006

igralka · igralec	vloga	uprizoritev	štev.	skupaj
Eva Brzin	k. g. · Otrok	Kralj Ojdipus	18	18
Boris Cavazza	k. g. · Jokasta, Tejrezias, Duhovnik, Pastir	Kralj Ojdipus	34	34
Aleksandar Čaminski	k. g. · Vodja zbora	Kralj Ojdipus	34	34
Gregor Čušin	k. g. · Monkof, Tulpenheimov perjatelj	Županova Micka	3	3
Martin Dukarič	k. g. · Glasbenik	Drame princes	13	13
Bojana Fornazarič	k. g. · Srčeva dama	Pastirica in dimnikar	31	31
Uroš Gorenc	k. g. · Glasbenik	Drame princes	13	13
Andrej Goričar	k. g. · Pianist	Malomeščanska svatba	8	8
Marjeta Gregorač	k. g. · Ženinova mati	Malomeščanska svatba	8	8
Janez Hočevnar - Rifle	k. g. · Charlie Conlan	Kamni v žepih	29	29
Bojan Hudernik	k. g. · Policist	Antigona v New Yorku	1	1
Vesna Jevnikar	· Rezka, sosedica	Blazno resno zadeti	27	
	· Žena	Malomeščanska svatba	9	
	· Anita	Antigona v New Yorku	1	
	· Krasnočka	Nekaj dragega in popolnoma neuporabnega	15	
	· Trnuljčica	Drame princes	13	
	· Eve Rand	Gospod Chance	13	
	· Njegova žena	Spletkarstvo in ljubezen	12	90
	· Ferdinand	Spletkarstvo in ljubezen	12	69
Branko Jordan	· Fulvio	Drame princes	13	
	· Thomas Franklin, TV-voditelj, Predsednikov tajnik, Moški	Gospod Chance	13	
	· Dimnikar	Pastirica in dimnikar	31	
	· Ferdinand	Spletkarstvo in ljubezen	12	69
Jose	k. g. · Lovec	Drame princes	13	13
Robert Kavčič	k. g. · Kuhar	Malomeščanska svatba	9	
	· Godec	Županova Micka	9	
	· Pikov kralj	Pastirica in dimnikar	31	49
Matej Krajtjar	k. g. · Glasbenik	Drame princes	13	13
Boštjan Krek	k. g. · Palček	Drame princes	13	13
Petra Kristofelc	k. g. · Lena	Blazno resno zadeti	13	13
Robert Kukovič	k. g. · Glasbenik	Drame princes	13	13
Tomaž Kukovič	k. g. · Glasbenik	Drame princes	13	13
Nena Močnik	k. g. · Lena	Blazno resno zadeti	14	14
Desa Muck	k. g. · Desa	Blazno resno zadeti	27	27

igralka-igralec	vloga	predstava	štev.	skupaj
Peter Musevski	• Ojdipus	Kralj Ojdipus	34	
	• Miro, Žužin oče	Blazno resno zadeti	27	
	• Njegov prijatelj	Malomeščanska svatba	9	
	• Ledeni in Monter	Nekaj dragega in popolnoma neuporabnega	15	
	• Chance	Gospod Chance	13	
	• Miller	Spletkarstvo in ljubezen	12	
	• Točaj	Žabe	1	111
Sebastjan Nemanič	k. g. • Palček	Drame princes	13	13
Tine Oman	• Maks, Desin mož	Blazno resno zadeti	27	
	• Nevestin oče	Malomeščanska svatba	9	
	• Jaka, župan	Županova Micka	9	
	• Franci Drevenšek	Nekaj dragega in popolnoma neuporabnega	15	
	• Batler	Gospod Chance	13	
	• Wurm	Spletkarstvo in ljubezen	12	85
Mojca Partljič	k. g. • Cvetka, Žužina mama	Blazno resno zadeti	27	27
Vesna Pernarčič-Žunič	• Nora 1	Nora Nora	12	
	• Babica, Evica	Žabe	1	13
Tomaž Podlesnik	k. g. • Glasbenik	Drame princes	6	6
Marinka Poštrak	k. g. • Natararica	Drame princes	13	13
Matej Puc	k. g. • Princ	Drame princes	13	13
Nina Rakovec	k. g. • Žuža	Blazno resno zadeti	14	14
Pavel Rakovec	• Glažek, en šribar	Županova Micka	9	
	• Marjan	Nekaj dragega in popolnoma neuporabnega	15	
	• Benjamin Rand	Gospod Chance	13	
	• Stari Kitajec	Pastirica in dimnikar	31	68
Darja Reichman	• Njena sestra	Malomeščanska svatba	9	
	• Šternfeldovka, ena mlada bogata vdova	Županova Micka	9	
	• Majda	Nekaj dragega in popolnoma neuporabnega	15	
	• Nora 2	Nora Nora	12	
	• Rozamunda	Drame princes	13	
	• Luisa, Gdč. Hayes, TV-snemalka, Sophie	Gospod Chance	13	
	• Lady Milford	Spletkarstvo in ljubezen	12	38
Ciril Roblek	k. g. • Pomoč pri strežbi	Malomeščanska svatba	9	
	• Policist	Antigona v New Yorku	1	
	• Godec	Županova Micka	9	
	• Kaplan	Kralj Ojdipus	34	
	• Karin fant	Pastirica in dimnikar	31	83
Nataša Roblek	k. g. • Žuža	Blazno resno zadeti	13	13

igralka-igralec	vloga	predstava	štev.	skupaj	
Vesna Slapar		• Nevesta	Malomeščanska svatba	9	
		• Micka	Županova Micka	9	
		• Olga	Nekaj dragega in popolnoma neuporabnega	15	
		• Sneguljčica	Drame princes	13	
		• Louise	Spletkarstvo in ljubezen	12	
		• Pastirica	Pastirica in dimnikar	31	89
Gašper Srečnik	k. g.	• Glasbenik	Drame princes	13	13
Franci Šavc	k. g.	• Glasbenik	Drame princes	7	7
Igor Štamulak		• Mladi moški	Malomeščanska svatba	9	
		• Emanuel von Kalb	Spletkarstvo in ljubezen	12	
		• Hudiček	Pastirica in dimnikar	31	59
Matjaž Tribušon	k. g.	• Saša	Antigona v New Yorku	1	
		• Tulpenheim, en žlahtni gospod	Županova Micka	6	7
Slavko Turk	k. g.	• Palček	Drame princes	13	13
Urša Uršič	k. g.	• Otrok	Kralj Ojdipus	18	18
Aleš Valič	k. g.	• Predsednik	Spletkarstvo in ljubezen	12	12
Borut Veselko	k. g.	• Policist	Antigona v New Yorku	1	
		• Helmer 1	Nora Nora	12	
		• Tulpenheim, en žlahtni gospod	Županova Micka	3	
		• Jake Quinn	Kamni v žepih	29	45
Rok Vihar	k. g.	• Kreon, Sel, Služabnik	Kralj Ojdipus	34	
		• Ženin	Malomeščanska svatba	9	
		• Bovhca	Antigona v New Yorku	1	
		• Anže, Micken ženen	Županova Micka	9	
		• Janko	Nekaj dragega in popolnoma neuporabnega	15	
		• Helmer 2	Nora Nora	12	
		• Lazar, Lazarus	Žabe	1	81
Matjaž Višnar		• Inšpektor	Blazno resno zadeti	27	
		• Njen mož	Malomeščanska svatba	9	
		• John	Antigona v New Yorku	1	
		• Monkof, Tulpenheimov perjatelj	Županova Micka	6	
		• Andrej	Nekaj dragega in popolnoma neuporabnega	15	
		• Predsednik ZDA	Gospod Chance	13	
		• Služabnik	Spletkarstvo in ljubezen	12	83

Javni zavod Prešernovo gledališče Kranj

Glavni trg 6, Kranj

www.pgk.si

pgk@pgk.si

Tajništvo 04 / 280 49 00; Faks 04 / 280 49 10

Direktor Borut Veselko

04 / 280 49 12; borut.veselko@pgk.si

Vodja umetniškega oddelka in dramaturginja **Marinka Postrak**

04 / 280 49 16; marinka.postrak@pgk.si

Marketing in odnosi z javnostjo **Mirjam Drnovšček**

04 / 280 49 18; mirjam.drnovscek@pgk.si

Koordinator programa **Robert Kavčič**

04 / 280 49 13; robert.kavcic@pgk.si

Računovodkinja **Darka Mihelič**

Tajnica **Gaja Kryštufek**

Garderoberka **Bojana Fornazarič**

Frizer in masker **Matej Pajntar**

Inspicienta in rekviziterja **Ciril Roblek** in **Bojan Hudernik**

Osvetljevalec **Drago Cerkovnik**

Odrski tehniki **Simon Markelj**, **Janez Plevnik** in **Robert Rajgelj**

Čistilki **Stojka Velova** in **Asima Avdič**

Igralski ansambel

Vesna Jevnikar, **Branko Jordan**, **Peter Musevski**, **Tine Oman**,

Vesna Pernarčič-Žunič, **Pavel Rakovec**, **Darja Reichman**,

Vesna Slapar, **Igor Štamulak** in **Matjaž Višnar**

Blagajna 04/20 10 200

Rezervacije in prodaja vstopnic od ponedeljka do petka

od 10.00 do 12.00, ob sobotah od 9.00 do 10.30

Gledališki list javnega zavoda Prešernovo gledališče Kranj

Sezona 2006/2007

Št. 4

Odgovorni urednik **Borut Veselko** Urednica **Marinka Postrak**

Lektor **Arko Oblikovalka Tanja Radež** Fotograf **Mare Mutič**

Priprava **Alten** Tisk **Tiskarna Žnidarič**

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE
KRANJ

SEZONA 2006/2007